

Produkcja trzody chlewnej

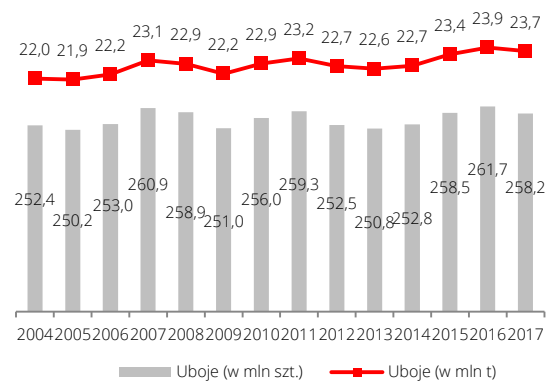
- Polska jest jednym z największych producentów wieprzowiny w Unii Europejskiej, z 9-procentowym udziałem (4 miejsce w UE-28 w 2017 r.). Produkcja żywca w kraju jest jednak mocno rozdrobniona. W krajowej branży dominują gospodarstwa o małej skali produkcji, na których kondycję niekorzystnie wpływa trwała niska rentowność.
- Unijny rynek wieprzowiny charakteryzuje się wysokimi wahaniami zarówno cen skupu trzody chlewnej, jak i poziomu kosztów. W tych zmiennych warunkach lepiej radzą sobie kraje, gdzie filarem branży są wysokotowarowe gospodarstwa.
- Co istotne, nowoczesna i dobrze rozwinięta branża przetwórstwa mięsa w Polsce generuje duży popyt na żywca. Z drugiej jednak strony krajowi hodowcy trzody działają pod presją konkurencji ze strony krajów Europy Zachodniej.
- W warunkach wysokiej konkurencji na unijnym rynku surowca istotna jest efektywność produkcji. Ważnym jej determinantem jest odpowiednia skala. Jak wskazuje IERiGŻ w Polsce za zdolne do konkurencji lub konkurencyjne uznaje się gospodarstwa o wartości ekonomicznej pow. 100 tys. euro (stan średnioroczny ok. 450 szt. tuczników).
- W Polsce powoli rośnie liczba takich gospodarstw.

Polska – duży gracz na trudnym unijnym rynku

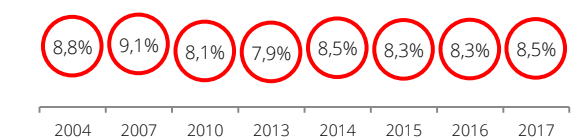
- Ostatnie piętnaście lat przyniosło duże zmiany na unijnym rynku wieprzowiny. Z jednej strony rosnący popyt na świecie stymulował rozwój produkcji trzody chlewnej w UE. Z drugiej strony, w wyniku wzrostu znaczenia eksportu, Wspólny rynek stał się bardziej narażony na wahania na rynku globalnym. Sytuację skomplikowały dodatkowo rosyjskie embargo wprowadzone w 2014 r. oraz stwierdzenie ognisk wirusa ASF w niektórych unijnych krajach.
- W latach 2004-2017 produkcja wieprzowiny w Unii Europejskiej wzrosła o 8%, do 23,7 mln t. Co istotne, w mocno zmieniającej się sytuacji rynkowej lepiej radziły sobie kraje „starej piętnastki”, gdzie chów trzody oparty jest o wysokotowarowe gospodarstwa rolne. We wskazanym okresie produkcja wieprzowiny w krajach UE-15 zwiększyła się o 12%, zaś w grupie krajów UE-N13 nastąpił spadek o 12%.
- Sprzedaż mięsa poza Unię między 2004 r. i 2017 r. zwiększyła się o 90%, (tj. o 1,2 mln t) do 2,6 mln t, zaś konsumpcja w UE-28 wzrosła jedynie o 2% (tj. o 0,5 mln t).
- W Polsce, w omawianym okresie, zarejestrowano dodatnią dynamikę na poziomie 4%, co wyróżniało nasz kraj na tle państw „nowej trzynastki”. Tempo wzrostu było jednak niższe niż w krajach UE-15 oraz łącznie w całej Unii. W rezultacie pozycja Polski we Wspólnocie nieco osłabła. Pod względem liczby ubojów udział Polski w 2017 r. wyniósł 8,5% wobec 8,8% w roku 2004. Polska pozostała jednym z największych producentów wieprzowiny w UE.
- Co ważne, wzrost produkcji wieprzowiny w UE został osiągnięty przy jednoczesnym spadku pogłowia. W latach 2004-2017 łączne pogłowia świń w UE-28 (według stanu na grudzień) zmniejszyło się o 6%, z tym że w grupie państw UE-15 odnotowano 2-procentowy wzrost, zaś w krajach UE-N13 spadek o 33%. W Polsce pogłowia zmalało o 31%.
- Wyższy spadek został odnotowany w grupie loch. W 2017 r. pogłowia loch

Produkcja wieprzowiny w UE-28

Źródło: Santander Bank Polska, DG Agri

Udział Polski w unijnej produkcji wieprzowiny (pod względem liczby ubojów)

Źródło: Santander Bank Polska, DG Agri

w UE-28 było niższe o 22% niż w 2004 r., z czego spadek w UE-15 wyniósł 16%, zaś w UE-N13 aż 42%. W Polsce pogłowiu loch spadło prawie o połowę.

- Równocześnie w całej Unii odnotowano wzrost wagi ubojowej. Reasumując, **pomimo niższego pogłowia, dzięki poprawie efektywności, możliwy był wzrost produkcji wieprzowiny.**
- W analizowanym okresie wewnątrzrzuynny handel żywymi zwierzętami zwiększył się o 110%. Powyższe dane wskazują więc na **postępujący proces koncentracji produkcji prosiąt na Zachodzie Europy** oraz wzrost znaczenia „starej Unii” na Wspólnym rynku wieprzowiny.

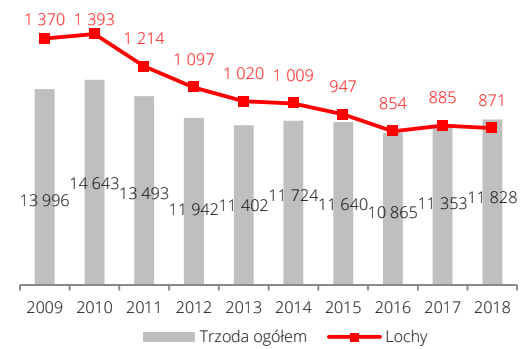
Główne wyzwania stojące przed producentami trzody w Polsce

- **Produkcja trzody chlewnej charakteryzuje się niską rentownością.** Dotyczy to polskiej branży, ale również krajów Europy Zachodniej. Z szacunków Santander Bank Polska wynika, że w latach 2013-2017 średni dochód brutto z działalności w cyklu otwartym w Polsce (bez uwzględnienia kosztu amortyzacji) kształtował się w przedziale 2-10% przychodów. Przy takim poziomie rentowności prowadzenie bieżącej produkcji oraz inwestowanie i rozwój gospodarstwa są utrudnione.
- **W tych trudnych warunkach gorzej radzą sobie niskotowarowe gospodarstwa, które dominują w krajowej strukturze produkcji.** Z badania gospodarstw rolnych, zrealizowanego przez GUS w 2016 r. wynika, że gospodarstw utrzymujących trzodę chlewną w Polsce było 172 tys., z których 96% (165tys.) to było gospodarstwa o wartości ekonomicznej do 100 tys. euro. Ich liczba w latach 2013-2016 zmniejszyła się o 40%. Liczba większych gospodarstw wzrosła w omawianym okresie, o 5%. Pod względem struktury polska branża mocno różni się od swoich konkurentów z krajów Europy Zachodniej. To widać na poziomie średniej liczby trzody przypadającej na 1 gospodarstwo. W 2016 r. w Polsce było to 64 sztuki. Dla porównania w Belgii było to prawie 1,4 tys. szt., zaś w Niemczech ponad 700 szt.
- **Rozdrobnienie produkcji jest również widoczne w obszarze jakości mięsa, które trafia do uboju.** Z punktu widzenia przemysłu przetwórczego ważną rolę grają mięsność tuszy, wolumen dostaw oraz homogeniczność jakościowa. Z danych Komisji Europejskiej wynika, że w Belgii udział klasy S wynosi ok. 84%, zaś klasy E ok. 15%. W Danii wskaźniki te wynosiły odpowiednio 58% i 38%, w Hiszpanii 83% i 14%. Z danych MRIRW wynika, że w Polsce w 2018 r. tusze klasy S stanowiły ok. 28%, zaś klasy E ok. 56%. Łączny udział tusz S i E jest więc niższy niż w krajach Europy Zachodniej, jednak należy podkreślić, że w ciągu ostatnich lat nastąpiła w tym obszarze istotna poprawa. Jeszcze w 2014 r. klasa S stanowiła 18%, zaś klasa E 55%.
- **Ważnym problemem, który obecnie mocno utrudnia funkcjonowanie i rozwój polskich gospodarstw są ogniska wirusa Afrykańskiego Pomoru Świń (ASF).** W 2014 r., w wyniku ASF, Polska utraciła ważne rynki eksportowe (m.in. Chiny, Korea Płd, Japonia) a sprzedaż zagraniczna mięsa wieprzowego obniżyła się o 14% w relacji rocznej. Eksport udało się odbudować dopiero w 2017 r. Wirus ASF nadal jednak powoduje presję na ceny mięsa oraz ceny skupu trzody chlewnej. Jak wynika z danych GUS, średnia cena skupu w Polsce w latach 2014-2017 była niższa o 3% w porównaniu do okresu 2010-2013, kiedy branża nie musiała się mierzyć z problemem ASF. Równolegle wzrosły koszty prowadzenia działalności. Zanotowano chociażby wzrost średnich cen pasz dla trzody chlewnej, które są jednym z głównych komponentów kosztowych w produkcji.
- **Co ważne, przepisy pozwalają na wywóz świń z niebieskiej strefy ASF (dominuje na obszarze ASF) na pozostały obszar kraju,** jednak aby było to możliwe, rolnicy muszą spełnić szereg wymagań weterynaryjnych (m.in. badania zwierząt oraz odpowiedni czas utrzymywania ich w gospodarstwie).
- **Istotnym wyzwaniem jest też otoczenie prawne.** Jest to widoczne chociażby w procesie budowy nowych chlewni, gdzie uzyskiwanie niezbędnych pozwoleń jest procesem długotrwałym. Innym przykładem jest kwestia pasz GMO i związany z tym możliwy wzrost kosztów w produkcji trzody. W kraju został już wprowadzony zakaz stosowania pasz GMO, jednak jego wejście w życie jest od kilku lat odwlekane. To wzmacnia niepewność branży.

Rosnący import jest odzwierciedleniem problemów krajowej branży

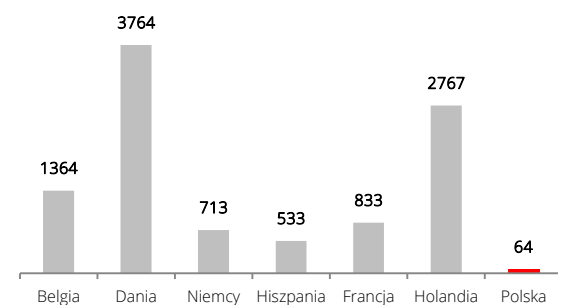
- W rezultacie spadku liczby gospodarstw, w tym istotnego ograniczenia krajowej produkcji prosiąt, przy lepszej kondycji branży w krajach Europy Zachodniej, **coraz większą rolę w podaży w Polsce ogrywa import zarówno**

Pogłowiu trzody chlewnej w Polsce w czerwcu (tys. szt.)

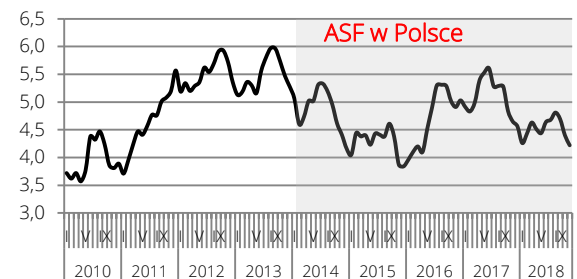
Źródło: GUS, Santander Bank Polska

Średnia wielkość stada świń w jednym gospodarstwie rolnym według stanu na 2016 r. (szt.)

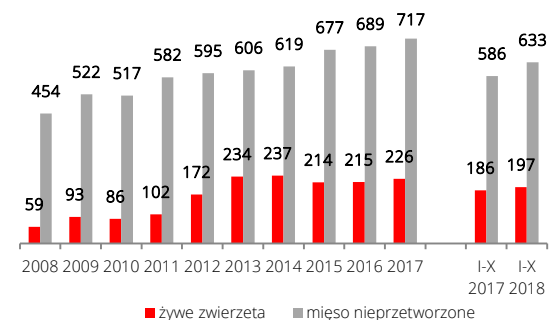
Źródło: Eurostat, Santander Bank Polska

Średnie ceny skupu trzody chlewnej w Polsce (zł/kg)

Źródło: GUS, Santander Bank Polska

Import świń oraz mięsa wieprzowego do Polski (tys. t)

Źródło: Eurostat, Santander Bank Polska

trzody chlewnej, jak i mięsa wieprzowego.

- W 2017 r. import nieprzetworzonego mięsa wieprzowego wyniósł 717 tys. t i był wyższy o 39% w porównaniu do roku 2010. Dalszy wzrost przywozu zarejestrowano w roku 2018. W miesiącach styczeń–październik import osiągnął 633 tys. t i był wyższy o 8% w relacji rocznej.
- Wyższa dynamikę wzrostu zarejestrowano w przypadku importu żywca. Jak wynika z danych MinFin (za MRiRW) w 2017 r. do Polski przywieziono 7 mln szt. świń, w tym 5,8 mln szt. świń o wadze do 50 kg (głównie warchlaki). W ciągu dziesięciu miesięcy 2018 r. łączny import świń wyniósł 6,2 mln szt., czyli o 8% więcej niż w analogicznym okresie roku 2017.
- Wysoka wrażliwość polskich producentów żywca na zmiany sytuacji rynkowej, wynikająca z wcześniej opisanych czynników, wskazuje, że możliwy jest dalszy wzrost importu do Polski. Dodatkowo eskalacja problemów z ASF (ogniska wirusa w Belgii) powodują, że kolejne kraje w Unii Europejskiej mają ograniczone możliwości eksportu na rynku „państw trzecich”. W rezultacie obserwujemy wzrost wolumenu mięsa kierowanego na rynek Wspólnoty, w tym na polski rynek.

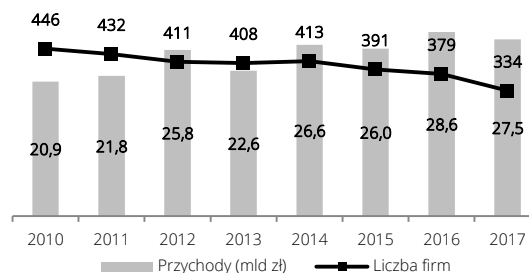
Czy w Polsce są jeszcze potrzebne krajowe świnie?

- Jak szacuje Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej (IERiGŻ), w 2017 r. **krajową branżę przetwórstwa mięsa czerwonego tworzyło nieco ponad 1 000 firm przetwórczych**, z czego większość zajmuje się przetwórstwem wieprzowiny. Z tej liczby jedynie 334 podmioty zatrudniały więcej niż 9 pracowników. Krajowe przetwórstwo charakteryzuje się więc wysokim stopniem rozdrobnienia. Widoczny jest proces konsolidacji. W 2017 r. liczba podmiotów była niższa o 25% w porównaniu do roku 2010. W tym samym okresie łączne przychody branży wzrosły o 32%, do 27,5 mld zł.
- Polską branżę mięsną tworzą zakłady o nowoczesnej bazie maszynowej, innowacyjne i produkujące szeroką paletę produktową. **Dobrze rozwinięta baza przetwórcza generuje popyt na surowiec**. Jak wynika z bilansów mięsa wieprzowego przygotowywanych przez GUS, w latach 2010-2016 wolumen wieprzowiny, która trafiła do krajowego przetwórstwa zwiększył się o 10%. Niekorzystne zmiany w produkcji żywca w Polsce, sprawiły, że we wskazanym okresie w strukturze przetwarzanego mięsa znacząco zwiększył się udział surowca z innych krajów Unii Europejskiej.
- **Z powyższego widać, że zapotrzebowanie krajowego przetwórstwa na surowiec rośnie**. Z jednej strony konkurencja na rynku surowca jest bardzo wysoka. Obecna sytuacja wysokiej podaży w Unii Europejskiej dodatkowo ją zwiększa. W rezultacie krajowa branża musi mocno konkurować z producentami żywca z innych krajów. Ta konkurencja odbywa się na poziomie cen, ale również na poziomie oferowania odpowiednio dużych wolumenów dostaw. Z drugiej strony w dłuższym terminie bliskość bazy surowcowej jest najbardziej opłacalna dla przetwórstwa. Tak więc dostawcy o odpowiedniej skali produkcji długookresowo mogą być naturalnym zapleczem surowcowym dla zakładów.
- **Zakłady już dzisiaj próbują zabezpieczyć sobie bazę surowcową w kraju**. Coraz bardziej popularne staje się chociażby **zlecenie produkcji trzody rolnikom na zasadzie tuczu kontraktowego**. Dla części hodowców może to być ciekawa oferta, ponieważ uniezależnia ich od wahań cen na rynku.

Wysokie spożycie wewnętrzne

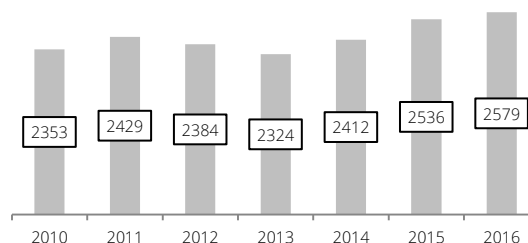
- **Konsumpcja wieprzowiny w Polsce ulega pewnym wahaniom, pozostając jednak na wysokim poziomie**. W ciągu ostatnich piętnastu lat bilansowe spożycie wieprzowiny kształtowało się blisko 40 kg/os. rocznie, zmieniając się pod wpływem cen detalicznych zarówno mięsa wieprzowego, jak i produktów substytucyjnych. Z szacunków IERiGŻ wynika, że w 2018 r. statystyczny Polak zjadł 40 kg mięsa wieprzowego.
- **Polacy tradycyjnie spożywają dużo wieprzowiny**. Jak wynika z danych GUS, w strukturze spożycia mięso wieprzowe odpowiada za ok. 52%. Dla porównania średnio w Unii Europejskiej spożycie bilansowe wyniosło w 2018 r. 32,5 kg/osobę, co stanowiło 47% łącznego spożycia. Konsumpcja w krajach UE-15 wyniosła 31,3 kg/os./rok a więc była nieco niższa niż średnia w UE. Wysoka konsumpcja w Polsce wyróżnia się od przeciętnego obrazu dla Wspólnoty. Jednakże pokazuje, że przestrzeń do ewentualnego wzrostu jest niewielka.
- **W Polsce rośnie spożycie mięsa**. Polacy jedzą dużo mięsa, ale zmienia się struktura jego spożycia. W Polsce najszybciej rosła konsumpcja drobiu. Podobny trend był obserwowany w całej Unii Europejskiej.

Krajowa branża przetwórstwa mięsa czerwonego (firmy pow. 9 pracowników)

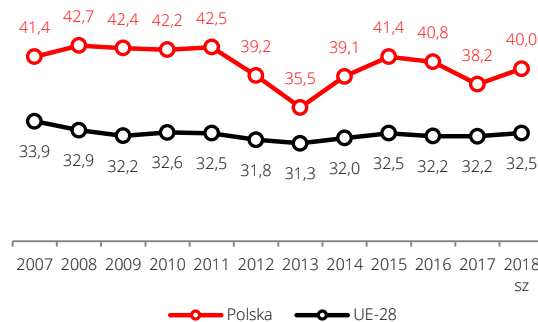
Źródło: GUS (za Pont Info)

Łączny wolumen mięsa przetwarzany w krajowych zakładach (produkcja + import) (tys. t)

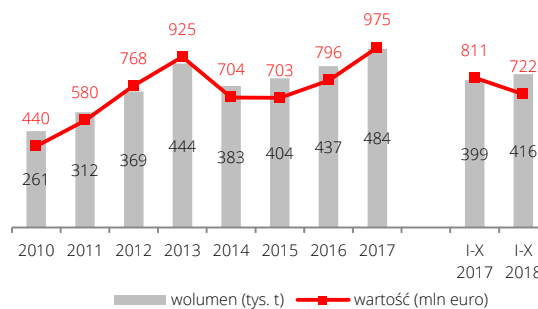
Źródło: GUS, Santander Bank Polska

Bilansowe spożycie mięsa wieprzowego (kg/os./rok)

Źródło: GUS, IERiGŻ, KE, Santander Bank Polska

Eksport nieprzetworzonego mięsa wieprzowego

Źródło: Eurostat, Santander Bank Polska

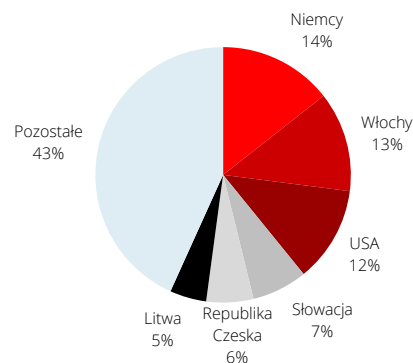
Eksport pod presją ASF

- **Od 2014 r., czyli od stwierdzenia pierwszych ognisk wirusa ASF eksport wieprzowiny jest mocno utrudniony.** Do tego roku polska branża mocno zwiększała sprzedaż na rynki pozaunijne: do Rosji, ale również do krajów dalekiego Wschodu: Chin, Japonii, Korei. Po stwierdzeniu ASF w Polsce ważne rynki azjatyckie wprowadziły zakaz importu z Polski. W rezultacie krajowa branża musiała zwiększyć sprzedaż do UE, co z kolei miało wpływ na uzyskiwane marże. Na rynku unijnym nie udało się ulokować całego asortymentu, w rezultacie eksport w 2014 spadł o 14% w relacji rocznej. Przez kolejne lata trwała powolna odbudowa sprzedaży zagranicznej - zwiększano sprzedaż do krajów, które uznały regionalizację, m.in. do USA.
- **W okresie I-X 2018 r. krajowi eksporterzy mierzyli się z niskimi cenami na rynku.** W omawianych miesiącach za granicę trafiło 416 tys. t nieprzetworzonego mięsa tj. o 4% więcej niż rok wcześniej. Z kolei w ujęciu wartościowym, eksport obniżył się jednak o 11%, do 722 mln euro.

Potencjał polskich gospodarstw

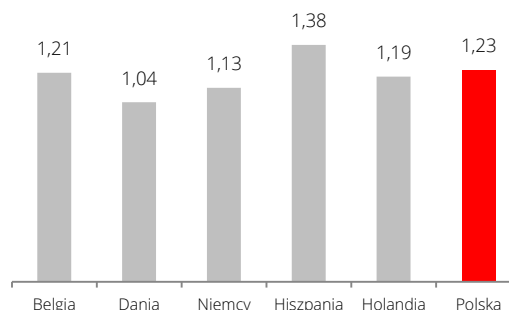
- **Wysoko rozwinięte krajowe przetwórstwo generuje popyt na surowiec.** Polska jest jednym z największych producentów mięsa wieprzowego. Z jednej strony, według prognoz Komisji Europejskiej produkcja wieprzowiny w Unii Europejskiej spadnie o 450 tys. t do 2030 r. Jednak spadek ma zostać odnotowany w krajach „starej piętnastki”. Produkcja w UE-N13 będzie stabilna – zakładany jest niewielki wzrost (o 40 tys. t względem roku 2018 r.). Na tym rynku szansę mają polskie gospodarstwa.
- **W krajowym sektorze produkcji trzody chlewnej już obecnie da się wskazać obszary, które mogą stanowić przewagę nad konkurentami z krajów Europy Zachodniej.** Dane FADN, z jednej strony wskazują, że średnia wartość produkcji w przeliczeniu na jedną jednostkę przeliczeniową zwierząt w Polsce jest sporo niższa od zanotowanej chociażby w Holandii, Belgii, Danii czy Niemczech. Jednak z drugiej strony, krajowi producenci mają pewną przewagę w niższych kosztach. Koszty bezpośrednie w 2016 r. były w Polsce niższe przeciętnie o 19% niż w Belgii, o 28% niż w Danii oraz o 18% niż w Niemczech. Koszty ogólnogospodarcze w Polsce były niższe o 40% niż w Danii oraz o 57% niż w Niemczech. W Polsce niższe były również koszty utrzymania maszyn i urządzeń. W grupie badanych gospodarstw relacja wartości produkcji do kosztów kształtowała się w Polsce na wyższym poziomie niż w Holandii, Niemczech i Danii.
- **Na warunki konkurencyjności mają też wpływ subsydia.** O ile Polskie gospodarstwa przeciętnie dostawały na 1 jednostkę przeliczeniową zwierząt więcej dopłat niż w Belgii, Danii a mniej niż w Niemczech, to biorąc pod uwagę skalę produkcji, łączna wartość dopłat na jedno gospodarstwo w Belgii była prawie 2-krotnie wyższa niż w Polsce zaś w Danii aż 6-krotnie.
- **Dochód z gospodarstwa w Polsce był niższy** niż we wszystkich ww. krajach. A niższy dochód to mniejsze możliwości rozwoju. W rezultacie niezwykle istotna jest efektywność produkcji, a **najważniejszym czynnikiem decydującym o niej jest skala.** IERiGŻ badał relację dochodu z gospodarstw do kosztu użycia własnej ziemi, pracy i kapitału. We wnioskach wskazano, że w Polsce gospodarstwa zdolne do konkurencji lub konkurencyjne to gospodarstwa pow. 100 tys. euro wartości ekonomicznej.

Struktura geograficzna eksportu w ujęciu wartościowym w okresie I-X 2018 r.

Źródło: Eurostat, Santander Bank Polska

Relacja produkcji ogółem do kosztów ogółem

Źródło: FADN, Santander Bank Polska

KONTAKT

Departament
Sektorów
Strategicznych
Al. Jana Pawła II 17
00-854 Warszawa

Analityk sektora rolno-spożywczego
Grzegorz Rykaczewski
Email: grzegorz.rykaczewski@santander.pl

Niniejsza publikacja przygotowana przez Santander Bank Polska S.A ma charakter wyłącznie informacyjny. Informacje przedstawione w niniejszej publikacji nie mają charakteru porad inwestycyjnych ani doradztwa. Podjęto wszelkie możliwe starania na celu zapewnienia, że informacje zawarte w tej publikacji nie są nieprawdziwe i nie wprowadzają w błąd, jednakże Bank nie gwarantuje dokładności i kompletności tych informacji oraz nie ponosi odpowiedzialności za wykorzystywanie tych informacji oraz straty, które mogły w konsekwencji tego wyniknąć. Prognozy ani dane odnoszące się do przyszłości nie stanowią gwarancji przyszłych cen surowców rolnych lub wyników finansowych. W przypadku tej publikacji zastrzeżone jest prawo autorskie oraz obowiązują ochrona praw do baz danych.

W sprawie dodatkowych informacji, dostępnych na życzenie, prosimy kontaktować się z: Santander Bank Polska S.A, Departament Sektorów Strategicznych, Al. Jana Pawła II 17, 00-854 Warszawa, Polska, telefon 22 534 17 54 (opłata wg cennika operatora)